

Katja Nieminen

IKÄIHMISTEN KULTTUURIPOLKU

Heinolan malli

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulu

Geronomikoulutus

2025

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Geronomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Katja Nieminen
Työn nimi	Ikäihmisten kulttuuripolku, Heinolan malli
Toimeksiantaja	Heinolan kaupunki
Vuosi	2025
Sivut	32 sivua, 1 liite
Työn ohjaaja	Merja Nurmi

TIIVISTELMÄ

Ihmisten eliniän pidentyessä ikääntyneiden hyvinvointia ja elämänlaatua on pyritty edistämään taidetta ja kulttuuria hyödyntämällä. Kulttuurihyvinvointisuunnitelmia on laadittu alueellisesti eri osa-alueita painottaen, mutta myös lakien velvoittamana. Toiminnan perustana on taidetoiminta, luovuus ja taidelähtöiset menetelmät. Heinolan ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmaan sisältyy kulttuuritoiminta ja tavoitteisiin on kirjattu osallisuuden lisääminen. Ikäihmisten kulttuuripolku on luotu vastaamaan ikäihmisten hyvinvointikyselyssä esiin nousseisiin haasteisiin.

Ikäihmisten kulttuuripolkutapahtumilla pyritään tuomaan kulttuuria ikääntyvien lähelle, vaittomasti saavutettavaksi ja maksuttomasti. Tilaisuudet ovat mahdollisimman monelle sopivia ja erilaisia luonteeltaan. Kulttuuripolun alkua on rahoitettu ikääntyville kohdistetulla perintörahalta. Toimintaa pyritään vakauttamaan pysyväksi. Tutkimuksessa tuotettu tieto on tilaajalle, eli Heinolan kaupungille merkittävää ja tärkeää toimintamallin vakauttamisen kannalta.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa, mikä kulttuuripolkutapahtumissa on ollut kävijöille mieleistä ja minkälaiseen toimintaan jatkossa kannattaisi pyrkiä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimustapana on käytetty kyselylomaketutkimusta. Tutkimusaineistoa on kerätty neljässä kulttuuripolun tapahtumassa. Aineiston analysoinnissa on käytetty taulukointia. Tuloksien selkiyttämiseksi ja johtopäätöksien tekemiseksi on käytetty diagrammeja.

Tuloksista tehtyinä johtopäätöksinä voidaan sanoa kulttuuripolkukävijöiden olleen toimintaan tyytyväisiä. Erityisen pidettyjä ovat olleet eriaiheiset luennot ja kulttuuriset esitykset. Jatkossa toivotaan samansuuntaista toimintaa. Toiveita tuli paljon, ja ne ovat keskenään ristiriitaisia. Jotta mahdollisimman moni hyötyisi kulttuuripolusta jatkossakin, kannattaa järjestettävien tilaisuuksien olla erityyppisiä. Ikääntyneet kulttuuripolkukävijät ovat olleet mielisään heidän huomioimisestaan.

Asiasanat ikääntyneet, kulttuuri, hyvinvointi

Degree title	Bachelor of Social Services and Health Care
Author	Katja Nieminen
Thesis title	Cultural path for elderly people
Commissioned by	Heinola
Time	2025
Pages	32 pages, 1 page of appendice
Supervisor	Merja Nurmi

ABSTRACT

As the general lifespan has been increasing, we have strived to boost elderly people's well-being and quality of life with culture. Cultural wellbeing plans are designed regionally focusing on different areas and have also been required by law. The foundation of this operation has been art activity, creativity and art-oriented methods. The cultural wellbeing plans of Heinola's elderly people include cultural activities and a goal has been drawn to increase the sense of inclusion. The cultural path of elderly peoples has been created to respond to the challenges raised in the elderly people wellbeing survey.

The cultural events for the elderly strive to bring culture closer to them and make it accessible and free of charge. The events differ and are suitable for most elderly people. The start of the culture path has been financed with inheritance money assigned to the elderly people. The aim is to stabilize these activities permanently. The information produced by the study is significant for the customer, Heinola City, in terms of stabilizing the operation model.

The goal of the study is to see what in the cultural path events have been pleasant for the visitors and what kind of activity should be pursued in the future. The quantitative research method used was a questionnaire survey. Research material has been gathered from four cultural path events. Tabulation has been used to analyze the material. Diagrams were used to clarify the results.

Based on the results, it can be said that the cultural path visitors were satisfied with the activities. Lectures on various topics and cultural performances are particularly popular. Similar activities are hoped for in the future. Plenty of requests were received and they are contradictory. In the future, all events should differ for them to benefit as many as possible. Elderly people who had taken part of the cultural path are pleased that they are being taken into consideration when creating their own program.

Keywords: elderly people, culture, wellbeing

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	KULTTUURIHYVINVOINTI	6
2.1	Kulttuurihyvinvointisuunnitelmat.....	6
2.2	Kulttuurinen vanhustyö	7
2.3	Kulttuurihyvinvointia ikäihmisille.....	8
3	HEINOLAN KULTTUURIPOLKU	9
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	11
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	11
5.1	Tutkimusmenetelmä	12
5.2	Tutkimuslomakkeen laadinta	12
5.3	Tutkimusaineiston kerääminen	13
5.4	Aineiston analysointi.....	14
6	TUTKIMUSTULOKSET	15
6.1	Tapahtumien informointikanavat.....	15
6.2	Tapahtumien myönteinen palaute.....	17
6.3	Kritiikkiä tapahtumista.....	19
6.4	Toiveita tuleville tapahtumille.....	20
6.5	Osallistujien avoimet palautteet	22
7	YHTEENVETO TULOKSISTA.....	23
7.1	PALAUTETTA KULTTUURIPOLUN TAPAHTUMISTA	23
8	POHDINTA.....	25
	LÄHTEET	28

LIITE

Liite 1. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Ikäihmisten kulttuuripolku on Heinolan kaupungin järjestämä tapahtumasarja, joka tuottaa kulttuuria ikäihmisille matalalla kynnyksellä. Opinnäytetyössäni olen tutkinut toimintaan osallistuneiden ikäihmisten tuntemuksia järjestetyistä tilaisuuksista sekä heidän toiveitaan ja kehittämissuunnitelmiaan tulevaisuuden varalle. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Heinolan kaupungille tietoa siitä, minkälaisena ikäihmiset ovat toteutetun toiminnan kokeneet ja mitä toiveita ja ajatuksia heillä on tulevaan.

Ikääntyneiden ikäluokkien lisääntyessä, mutta sosiaali- ja terveystaloudelle suunnattujen määrärahojen pienentyessä, kaikki ikääntyneiden hyvinvointia parantavat toimenpiteet ovat tarpeen. Erittäin tärkeää on ehkäistä syrjäytymistä ja saada ikääntyneet liikkeelle kotoaan. Tästä syystä koen aiheen ajankohtaiseksi ja tärkeäksi.

Heinola, jonka asukaspoljassa on erittäin paljon ikääntyneitä, on pieni kaupunki Päijät-Hämeessä. Tilastokeskuksen (s.a) mukaan vuonna 2023 asukkaista oli yli 64-vuotiaita 37,2 % eli 6 679 henkilöä. Yli 75-vuotiaita oli 3354 ja heistä yksinasuvia oli 1360. Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä asukasmäärästä on edelleen kasvussa.

Siirtyminen hyvinvointialueisiin on entisestään kiristänyt ikääntyneille myönnettävien hoivan perusteita. Yhä tärkeämpää on pysyä hyvässä kunnossa iäkäänäkin sekä henkisesti että fyysisesti. Asukkaiden hyvästä elämänlaadusta huolehtiminen on tärkeää.

Kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia koko ihmisen elämänkaaren ajan. Taidetta ja kulttuuria voi kokea monella tapaa yksin, mutta erityisesti yhdessä vertaisten kanssa koettuna ne voivat edistää yhteisöllisyyttä. (Taikusydän s.a.) Heinola on kehittänyt omaa malliaan ikäihmisille suunnatusta kulttuuripolusta. Loppuvuodesta 2023 kerättiin kohderyhmältä toiveita ja kaksivuotinen kokeilujakso alkoi. Tarkoituksena on kehittää pysyvä toimintamalli. Kaikki tapahtumat ovat kaikille avoimia ja maksuttomia. Rahoitusta hankkeeseen Heinolan kaupunki saa perintölahjoituksena. Heinolan vanhusneuvosto on ollut mukana ideoimassa tapahtumasarjaa jo syksyllä 2023.

Pääsin vierailemaan vanhusneuvoston tapaamiseen elokuussa 2024 esitellen tutkimustani ja kuunnellen heidän ajatuksiaan kulttuuripolusta. Kulttuuripolku-tapahtumissa vierailin 3–9/2024. Keräsin tutkimusmateriaalini kyselylomake-vastauksina vapaaehtoisilta näissä tapahtumissa. Samalla kerroin opinnäyte-työstä ja koulutuksestani.

Tutkimusmateriaali on kerätty kyselylomaketutkimuksella, ja tutkimusote on määrällinen eli kvantitatiivinen. Kohteen tulkinnassa ja kuvailussa käytetään hyväksi tilastointia. Analysointia selventämään käytetään numeraalisia vertai-luja ja taulukoita. (Määrällinen tutkimus s.a.)

2 KULTTUURIHYVINVOINTI

Kulttuurihyvinvointi voidaan määritellä yksilölliseksi tai yhteisölliseksi koke-mukseksi, jossa taide ja kulttuuri lisäävät hyvinvointia. Ihmisillä on kulttuurisia tarpeita ja myös oikeuksia. Kulttuurihyvinvointiala rakentuu sosiaali-, terveys-, kasvat- ja hyvinvointialojen sekä eri taiteenalojen muodostamasta yhteis-työssä luoden sisältöjä, menetelmiä ja tietoa. (Taikusydän 2020.)

Keväällä 2019 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määräraahahauissa oli mu-kana kulttuurihyvinvointitoiminnan vahvistaminen. Tuolloin Opetus- ja kulttuuri-ministeriön sekä Sosiaali- ja terveysministeriön yhteisenä tavoitteena oli eri taiteenalojen ja kulttuurin tarjonnan lisääminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja hoitotyössä. (Aholainen 2019, 2.) Maakunnalliset kulttuurihyvin-vointisuunnitelmat muotoutunevat edelleen hyvinvointialueiden käyttöönoton myötä.

2.1 Kulttuurihyvinvointisuunnitelmat

Vuonna 2019 tuli voimaan laki kuntien kulttuuritoiminnasta. Lailla pyritään vah-vistamaan kulttuuritoiminnan roolia kunnissa. Kulttuurin merkitys ja asema kunnan järjestämänä peruspalveluna vahvistuu lain myötä. Lain myötä on tun-nustettu kulttuurin ja taiteen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.)

Kulttuurihyvinvointisuunnitelmien tavoite on edistää alueen asukkaiden hyvinvointia taide ja kulttuuri apukeinoinaan. Lisäksi pyritään kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen. Sektorien välinen tavoitteellinen yhteistyö rikastuttaa toimimista. Ennaltaehkäisevän toiminnan kehittämiseksi suunnitelmallisuus ja kokonaisuuksien koordinoiminen taide- ja kulttuuritoiminnan juurruttamiseksi on tärkeää. (Houni ym. 2020, 17–25.)

Kulttuurihyvinvointisuunnitelmat kietoutuvat alueellisiin hyvinvointikertomuksiin eri tavoin. Osalla alueista kulttuurihyvinvointisuunnitelma on laadittu erikseen, osassa esimerkiksi Kymenlaaksossa kulttuurihyvinvointisuunnitelma on osa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa. (Saarinen 2022, 23.) Myös Heinolassa Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma pitää sisällään kulttuuritoiminnan. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmassa on kirjattu kulttuuripolun tavoitteisiin osallisuuden lisääminen vahvasti. (Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma s.a.)

2.2 Kulttuurinen vanhustyö

Kulttuurisessa vanhustyössä huomioidaan ikääntyneiden kulttuurisia ja henkisiä tarpeita. Pyrkimyksenä on ikääntyneiden hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantaminen käyttäen menetelminä taidetoimintaa, luovuutta ja taidelähtöisiä työtapoja. Laki ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisesta sekä sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) määrää tukemaan ikääntyneiden perusoikeuksien toteutumista hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi huomioiden yksilölliset tarpeet. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) ohjataan turvaamaan mahdollisuuteen osallistumiseen ja vaikuttamiseen omilla asioissaan.

Aholainen (2019, 1) kirjoittaa ikääntyneiden kulttuuripalvelujen merkitysten muodostuvan laajakuvaisesti yhteiskunnallisista rakenteista ja tekijöistä. Hänen mukaansa ikääntyneiden kulttuuripalvelujen taustalla vaikuttavat muun muassa arvopohja sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Tärkeänä osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä kokonaisvaltaisen hyvän elämän pyrkimyksissä tunnustetaan taiteen ja kulttuurin monialaiset hyvää tekevät vaikutukset (Taikusydän s.a).

ALLI-verkosto on luotu ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi. Valtakunnalliseen ALLI-verkostoon kuuluu 13 kuntaa, joissa vahvistetaan kulttuurista vanhustyötä ja ikäystävällisiä kulttuuripalveluita. Käytännössä kulttuuriset oikeudet toteutuvat, kun saadaan mahdollisuus osallisuuteen sekä itseilmaisuun taiteen ja kulttuurin avulla sekä niitä harrastaen. ALLI-verkoston kunnissa on kehitetty yhteistä tapaa kulttuurikirjaamiselle hyödyntäen RAI-järjestelmää. Potilas- ja asiakastietokantoihin kirjataan asiakas-kohtainen havainnointi ja toiminta, joka liittyy kulttuuriseen vanhustyöhön. (Kulttuurisen seniori- ja vanhustyön ALLI-verkosto s.a.)

2.3 Kulttuurihyvinvointia ikäihmisille

Osallisuuden tunteiden edistämällä voidaan tukea ikääntyvien sosiaalista elämänlaatua ja välttää syrjäytymisen riskiä. Ikäihmisten osallisuuden tunne kasvaa heidän voidessaan vaikuttaa omaan elämäänsä ja myös yhteisiin asioihin. Monen toive on voida elää viimeiset vuotensa aktiivisesti turvallisessa ja tutussa ympäristössä. (Ikäinstituutti s.a.)

Koiviston ja Tähden (2024) tutkimus osoittaa taide- ja kulttuuritoiminnan vaikuttavan kaikilla terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueilla sekä kaikissa ikäryhmissä. Erityisesti korostuivat kokonaisvaltainen hyvinvointi, sosiaaliset tekijät ja ennaltaehkäisy. Kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuus kaikille on varmistettava. Tutkimuksessa todetaan, että toiminnassa tulisi olla myös osallistava vaikutus ja toiminnan tulisi olla monikulttuurisuutta tukevaa.

Kulttuurihyvinvointia ikäihmisille (IKO) -hankekokonaisuudessa on kehitetty etsivän kulttuurisen vanhustyön toimintamallia Taiteen edistämiskeskuksen koordinoimana. Etsivän kulttuurisen vanhustyön ja kulttuurilähetetoiminnan kehittämishankkeessa aloitettiin toimintamallin kehitys etsivälle kulttuuriselle vanhustyölle vuosina 2021–2022, ja jatkohanke 2023 asti jatkoi kehittämistä ja pilotointia. Hankkeissa olivat mukana ALLI-verkostosta Rovaniemi, Seinäjoki, Espoo, Oulu, Jyväskylä ja Kuopio. Ikääntyneiden toimintakykyä ja osallisuutta pyritään edistämään taiteen ja kulttuurin keinoin. (Selin 2022.)

Nordmyr ym. (2020) ovat tutkimuksessaan haastatelleet 80 vuotta täyttäneitä siitä, kuinka he kokevat ja kuvaavat omaa henkistä hyvinvointiaan. Johtopäätöksissä tuli esille, ettei kohderyhmä koe olevansa passiivisia ja riippuvaisia, kuten nuoremmat saattavat heistä ajatella. Haastateltavat tuovat esiin positiivisen ajattelun, voimaannuttavien asenteiden ja aktiivisesti henkisen hyvinvoinnin tavoittelun merkitystä hyvinvointiinsa.

3 HEINOLAN KULTTUURIPOLKU

Ikääntyneiden kulttuuripolkua ideoidessa on haluttu rakentaa elämän alkumetritä viimeisille vuosille asti ulottuva kulttuurin polku. Projektin alkuajatus lähti kaupungin hyvinvointijohtajan aloitteesta. Ikääntyneiden polkua oli lähdetty ideoimaan kesäkuussa 2023 tehdyn Ikäihmisten hyvinvointikyselyn ilmenneiden tarpeiden pohjalta. Kyselyn tuloksista huolen aiheeksi nousivat iäkkäät henkilöt, joilla ei ole netin käyttömahdollisuutta. Vanhusneuvostossa asiaa käsitellessä huomiota kiinnitettiin ikäihmisten erityispiirteiden huomioimiseen sekä viestintää mietittäessä että vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta. Vanhusneuvoston viesti oli, että viestinnässä tulisi jatkossa käyttää myös perinteistä, painettua mediaa netin rinnalla. (Heinolan ikäihmisten hyvinvointikysely 2023.)

Kyselyyn vastaajista puolet kertoi osallistuvansa harrastuksiin ja tapahtumiin säännöllisesti. Osallistumisella koettiin olevan elämänlaatua parantava vaikutus. Osallistujat kokivat elämänsä merkityksellisemmäksi kuin osallistumattomat. Vanhusneuvosto teki päätöksen maksuttomien, matalan kynnyksen tapahtumien järjestämisestä ikäihmisille. (Heinolan kaupunki 2023c.)

Heinolan kaupunki oli saanut perintörahaa, jonka käyttöä oli kohdennettu ikääntyneiden virikkeellisen elämän varmistamiseen ja hyvinvointiin (Perintöraha hakemus 2023). Ikääntyneitä osallistettiin ideoimiseen 11.10.2023 työpaikassa ja 16.11.2023 vanhusneuvostossa. (Heinolan kaupunki 2023c & 2023d.) Kulttuuripolkua suunnittelemaan ja toteuttamaan on valittu monialainen toimikunta ja tarvittaessa apuna kulttuurin tuottamisessa käytetään alan ammattilaisia. Ikääntyneiden kulttuuripolusta halutaan tehdä pysyvä Heinolan malli. (Ikäihmisten kulttuuripolku 2024.)

Kulttuuripolkua suunnitellut toimikunta on laatinut mahdollisimman monia ikäihmisiä innostavan ohjelman. Ohjelma on kuvattu esitteeseen värikoodein. Ikäihmisten kulttuuripolun aloitustapahtuma oli tammikuussa 2024. Kulttuurikahvila kokoontuu noin kerran kuukaudessa kahvittelemaan yhteisöllisesti. Siihen kuuluu myös toiminnallinen osuus, jonka lisäksi voi olla kirjailija- tai taiteilijavieras. Kulttuurikahvilatapahtumat on merkitty esitteeseen tummanruskealla. (Heinolan kaupunki 2023a.)

Ikääntyvien yliopiston verkkoluennot kaupunginkirjasto on järjestänyt yhdessä Jyväskylän ja Päijät-Hämeen kesäyliopistojen kanssa. Aiheet vaihtelet ajankohtaisista poliittisista aiheista ruokakulttuurin historiaan. Ikääntymiseen liittyvät aiheet ovat suosittuja ja luennoitsijat alallaan ansioituneita. Esitteessä värikoodi on lila. (Heinolan kaupunki 2023a.)

Kulttuuria kylille -tapahtumat viedään eri kaupunginosiin, ja ne sisältävät muisteluhetken, aktivoivan jumppahetken sekä tietoa ikääntyvien kulttuuripolun tarjonnasta. Kahvin lomassa keskustellaan kylän kuulumisista ja kuulostellaan kyläläisten toiveita kaupungille. Kulttuuria kylille -tapahtumat merkitty esitteeseen vaalean keltaisella. (Heinolan kaupunki 2023a.)

Erilaisia kulttuuritapahtumia on merkitty esitteeseen okran värillä. Rollaattori-ralli elokuussa 2024 toi Maaherranpuistoon satoja eri-ikäisiä ihmisiä nauttimaan lasten esityksistä ja ilmaisesta puistolounaasta. Leffa & kaffe -tapahtumat alkoivat syksyllä 2024. Ohjelmankulussa on alkukahvien jälkeen katsottu elokuva, joka on usein ollut hiljattain ilmestynyt suosikki. (Heinolan kaupunki 2023a.)

Kulttuuripolku ohjelmaa pyritään viemään myös niille ikäihmisille, jotka eivät itsenäisesti hakeudu palveluiden pariin. Kulttuuria palveluasuntoihin -tapahtumissa viedään pienimuotoisia kulttuuriesityksiä esimerkiksi musiikkia, runonlausuntaa ja lukemista palvelutaloihin. Nämä palvelutalojen tapahtumat päätettiin rajata tutkimuksen ulkopuolelle, koska ne eivät ole avoimia kaikille kaupunkilaisille. (Heinolan kaupunki 2023a.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyöni tullessa ajankohtaiseksi aloin tutkimaan itseäni innostavaa mahdollisuutta tehdä opinnäytteen ikääntyvien kulttuurihyvinvoinnista. Löydetyäni Heinolan kaupungin nettisivuilta tietoa kulttuuripolusta, otin yhteyttä kaupungin hyvinvointijohtajaan. Kerroin kiinnostuksestani kulttuuriseen vanhustyöhön ja kysyin, löytyisikö tästä aiheesta kaupunkiakin hyödyttävää tutkimusaihetta. Aloimme pohtimaan yhteyshenkilöni museonjohtajan kanssa Kulttuuripolun ohjelmasta tehtävää tyytyväisyys-/vaikuttavuuskyselyä.

Tutkimus muotoutui tilaajan toiveesta kyselyksi kävijöiden tyytyväisyydestä. Tutkimusongelmana oli selvittää Heinolan Ikäihmisten kulttuuripolun kävijöiden kokemuksia tapahtumista ja toiveita tulevaisuuden varalle. Tutkimuskysymysten muotoilulla pyrittiin saamaan mahdollisimman oleellista tietoa tilaajan kannalta.

Tutkimuskysymyksien vastaukset selvittävät Ikäihmisten kulttuuripolku -tapahtumien kävijöiltä saatuja ajatuksia tapahtumista, niiden järjestelyistä ja saavutettavuudesta. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mistä kävijät olivat kulttuuripolulla pitäneet ja mistä he eivät ole pitäneet. Tutkimuskysymykseksi muotoutui, millaista palautetta Ikäihmisten kulttuuripolun tapahtumista on kävijöiltä saatu?

Kulttuuripolun järjestäjät haluavat kuulla heinolalaisten ikäihmisten toiveita tulevalle toiminnalle. Kävijöitä pyritään osallistamaan tulevien tapahtumien suunnitteluun kysymällä heidän toiveitaan ja ajatuksiaan tilaisuuksista. Tästä tuli opinnäyttyöni toinen tutkimuskysymys: millaista toimintaa Ikäihmisten kulttuuripolun tapahtumissa käyneet ikäihmiset toivovat jatkossa järjestettävän?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoitus tai tehtävä ohjaa tutkijaa tutkimustavan valinnassa. (Hirsjärvi ym. 2016, 132–139.) Tutkimuksen vastauksien järjestäminen numeraaliseen muotoon tuntui järkevältä ja kuvaavalta. Tutkimuksessa käytettiin määrällistä eli kvantitatiivista menetelmäsuuntausta, joka sopii numeraalisten aineistojen käsittelyyn (Tähtinen ym. 2020, 15–16).

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutettiin kyselylomaketutkimuksena, joka on survey-tutkimuksen käytetyin menetelmä. Survey-tutkimusmenetelmä voi olla kysely, haastattelu tai havainnointia. Siinä kohdehenkilöistä muodostuu otos perusjoukosta ja aineisto on kerätty standardoidusti eli vakioiduin kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2016, 132–139.) Kyselytutkimuksessa vastaaja lukee kysymyksen ja vastaa siihen kirjallisesti. Tutkimusongelman ollessa tarkasti rajattu, tapaamishetkellä täytetty lomake on hyvä, toimiva vaihtoehto. Tutkimustavan etuna on vastaajan anonyymiys, mikä oli tämän tutkimuksen edellytys. Kyseessä on informoitu kysely, jossa tutkija lomakkeita jakaessaan kertoo tutkimuksen tarkoituksesta. Tutkija voi myös selostaa kyselyä tai vastata kysymyksiin. (Vilkkä 2015, 94–96.)

Hirsjärven ym. (2016, 197–201) mukaan yksinkertaiset avoimet kysymykset tai monivalintakysymykset ovat parhaita selvitettäessä täsmällisiä tosiasioita. Suosittaessa avoimia kysymyksiä, annetaan vastaajalle mahdollisuus mielipiteensä esittämiseen vapaasti. Toisaalta aineiston myös ajatellaan olevan sisällöltään kirjavampaa ja vaikeaselkoisempaa kuin monivalintakysymyslomakkeiden tuotokset.

Tutkimuksessa käytetään vastaajien satunnaisotantaa, koska vastaajat ovat vapaaehtoisia ja kaikki tilaisuuksissa täytetyt vastauslomakkeet otetaan huomioon. Vastaajia ei lajitella millään mittarilla esimerkiksi iän, sukupuolen, ammatin, asuinpaikan tai perhesuhteiden mukaan. (Hirsjärvi ym. 2016, 179–180.) Tutkittavaa kohdetta kuvaillaan ja tulkitaan tilastoinnin ja numeroiden avulla. Kohteen analysointiin ja selittämiseen käytetään vertailuja ja luokittelua numeraalisilla tuloksilla. Vastauksista pystyy määrittelemään ja laskemaan vastausten suorat jakaumat eli prosenttiosuudet. (Määrällinen tutkimus s.a.)

5.2 Tutkimuslomakkeen laadinta

Tutkimusaineistoa kerättiin kyselytutkimuksella, joka oli standardoitu eli vakioitu. Vakioidussa kyselyssä kysymykset pysyivät samoina kaikille vastaajille (Vilkkä 2015, 94). Suunnittelun alkumetreillä ajatukseni oli tehdä sähköinen kysely jaettavan paperilomakkeen lisäksi. Kyselyyn vastanneista noin kolman-

nes ilmaisi käyttävänsä tietokonetta, ja heillä olisi sähköisen kyselyn vastaamiseen olisi ollut valmiuksia. Kyselyn lähettämiseksi olisin tarvinnut sähköpostiosoitteet. Järjestäjän toimesta oli tehty päätös, ettei minkäänlaisia yhteystietoja kävijöistä kerätä. Kaikki kyselyt tehtiin siis paperilomakkeilla.

Tutkimuksessa käytettävän kyselylomakkeen kysymyksiä hahmoteltiin yhdessä toimeksiantajan edustajan kanssa. Kysymyksistä haluttiin mahdollisimman yksinkertaisia ja selkeitä vastata, jotta kävijät maltaisivat pysähtyä vastaamaan ja tutkimusaineistoa saataisiin mahdollisimman paljon. Sanavalintaa muokattiin ja pyrittiin mahdollisimman lyhyisiin kysymyksiin asian kärsimättä. Kysymyksiä muotoillessa pyrittiin siihen, että kysymykset ovat yksiselitteisiä ja että, virhetulkintoja ei tulisi vastaajille eikä myöskään vastauksien analysoijalle. Kyselylomake koostui viidestä avoimesta kysymyksestä.

Lomakkeella oli siis viisi avointa kysymystä. Ensimmäiseksi haluttiin tiedustella, mistä osallistuja kuuli tapahtumasta. Seuraavilla kysymyksillä kartoitettiin osallistujan mielipidettä. Neljäntenä kohtana kartoitettiin toiveita tuleville tapahtumille ja lopuksi vielä oli mahdollisuus vapaaseen sanaan. Lomakkeen lopussa kerrottiin kyselyn liittyvän opiskelijan opinnäytetyöhön ja vastauksia käytettäisiin kehittämistyöhön. Mainittiin myös vastauksia toivottavan nimettömänä ja asiasta mainittiin myös lomakkeiden jaon yhteydessä. (Liite 1.)

5.3 Tutkimusaineiston kerääminen

Ikäihmisten kulttuuripolkutapahtumissa kävijöille suunnattua kyselyä annettiin täytettäväksi erilaisissa tapahtumissa. Tutkimusentekijänä olin mukana tilaisuuksissa mahdollisuuksieni mukaan kertomassa tutkimuksestani ja jakamassa kyselylomakkeita kertoen kyselystä. Tilaisuuksien osallistujamäärät vaihtelivat paljon erilaisissa tilaisuuksissa niiden luonteen mukaisesti. Kaikkiaan kyselyyn sain vastauksia 48 kpl, joista muodostui tutkimusmateriaalini.

Kulttuurikahvila 20.3.2024 keräsi hyvin kävijöitä ja kävijät antoivat erittäin mielellään palautetta. Ohjelmassa oli kahvittelevien jälkeen yleistä keskusteluaikaa ennen kirjailijavieras Minna Lindgrenin puheenvuoroa. Reilu neljännes kävijöistä eli 26 henkilöä täytti kyselylomakkeen. Vastaajista 14 vastasi vähintään neljään kysymykseen viidestä.

Kulttuuria kylille -tapahtumassa kirkonkylän Kyläpirtillä 5.6.2024 keskusteltiin monenlaisista asioista. Kyläpirtitalon esittelyn jälkeen keskustelu polveili kävijöiden taustoissa, koulumuistoissa ja kylän historiassa sekä vähän tulevaisuudessakin. Liikunnanohjaaja ohjasi tuolijumppaa ja esitteli TaloTsemppari -toimintaa. Kyläpirtti tarjosi kävijöille kahvit tykötarpeineen. Yhdestätoista paikalla olijasta kyselyyn vastasi kuusi kävijää.

Rollaattoriralli 16.8.2024 oli ulkoilmatapahtuma puistossa monen ikäisille. Tilaisuuden aloittivat Kailaan päiväkodin lapset iloisella esityksellään houkuttellen myös iäkkäitä osallistumaan laululeikkeihin. Tilaisuus jatkui Kailaan koulun oppilaiden laulusesityksillä. Tilaisuuden lopuksi nautittiin keittoa puistoruokailuna. Valitettavasti vesisade häiritsi ruokailua. Kaupungin museo tarjosi iltapäiväkahvit Kivalterin museotalon pihapiirissä. Vaikka kävijöitä oli noin 300, sain lomakevastauksia vain neljä. Jälkeen päin ajateltuna, lomakkeita olisi pitänyt jakaa ennen ruokailua, kun pöydät olivat vain vähän märät. Toisaalta emme voineet tietää sateen kiihtymisestä ja tilanne vei mennessään, kun jaoin ruokaa ja avustin apua tarvitsevia.

Leffa & Kaffe -esityksessä 10.9.2024 oli tarjolla kahvit halukkaille ennen elokuvaesitystä. Kerroin ennen elokuvaa tutkimuksestani ja jaoin kyselylomakkeita halukkaille. Elokuva katsomassa olleista 112 henkilöstä lomakkeen palautti poistuessaan elokuvan jälkeen 12 henkilöä.

5.4 Aineiston analysointi

Tilaisuuksien jälkeen vastauslomakkeet kerättyäni merkitsin niihin päivämäärätiedon voidakseni tarkastella niitä tietyn tapahtuman mukaisesti. Lajittelin vastaukset kysymyksittäin vastausten mukaan. Tämän jälkeen määrittelin eri vastauksille värikoodit. Lomakkeisiin merkitsin jokaisen kysymyksen kohdalle määrää kuvaavan värikoodin. Laskettuani vastauksien määrät siirsin ne Excel-taulukkoon. Tein tarkistuslaskennan ennen kuin siirryin seuraavaan kysymykseen. Lajittelin jälleen, merkitsin värikoodein, laskin tulokset, jotka siirsin taulukkoon ja tarkistin laskennat jokaisen kysymyksen kohdalla.

Tähtisen ym. mukaan oman aineiston haltuunotossa ja tulkintaprosessissa on tärkeää aineiston kuvailu. Aineiston kuvailussa erilaiset diagrammit selkeyttävät esille tullutta tietoa. Diagrammiesitysten mahdollisuudet ovat monipuoliset ja ne ovat hyvin havainnollisia. (Tähtinen ym. 2020, 94–101.)

Aineiston huolellisen kuvailun jälkeen on vuorossa analysointivaihe. Määrällisessä menetelmäsuuntauksessa käytetään erilaisia laskennallisia ja tilastollisia analyysimenetelmiä. Analysoinnissa on tärkeää objektiivisuus, kuten koko prosessissa muutenkin sekä myös asioiden tarkastelu monipuolisesti. Analysoimalla saatuja tietoryhmiä muodostin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Siirrettyäni kaikki tulokset taulukoihin, tarkastelin taulukoita erilaisista muuttujista käsin. Muodostin erimuotoisia diagrammikuvioita kuvaamaan tuloksia. Raportoinnissa käytetyt ympyräkuviot ovat selkeitä ja informatiivisia. Tästä oli apua tulosten tarkastelussa ja loppupäätelmien tekemisessä.

Tutkimustulosten analysoinnin ja kuvaamisen jälkeen päästiin tulkitsemaan tuloksia. Hirsjärven ym. (2016, 229) mukaan tulkinnassa tutkija tarkastelee analyysissä saamiaan tuloksia ja muodostaa niistä johtopäätöksiään. Vaikka puhutaan tosiasioista, tulokset voi jokainen tulkita omalla tavallaan.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tuloksia tarkastellessa tulee huomioida, että vastaajat saattoivat antaa samaan kysymykseen monta vastausta ja kaikki on huomioitu tuloksissa. Tuloksia on tarkasteltu tapahtumittain ja vertailtu kysymyksittäin. Ympyrädiagrammit kuvailevat kysymyksittäin tarkasteltuja vastausten jakaumia huomioiden kaikkien neljän tilaisuuden vastaukset yhteensä.

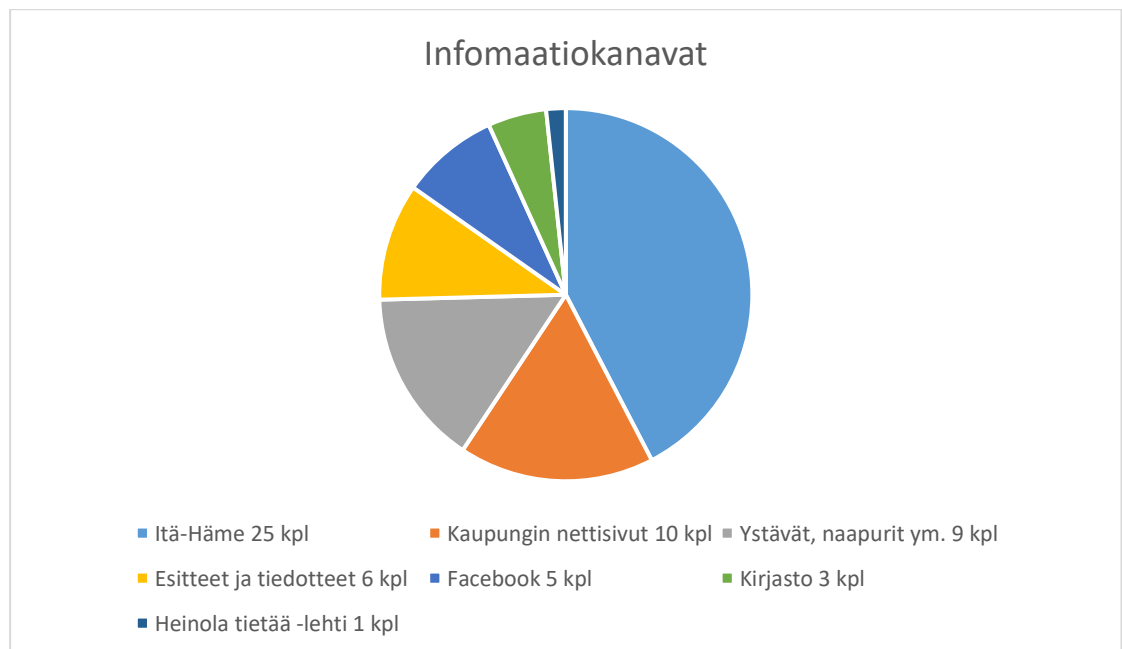
6.1 Tapahtumien informointikanavat

Ensimmäisellä kysymyksellä haluttiin kerätä tietoa, mistä informaatiokanavasta tapahtumailmoitus on löytynyt. Tähän kysymykseen vastasivat kahta lukuun ottamatta kaikki kyselyyn vastaajat. Vastaajista 14 ilmoitti useamman kuin yhden lähteen. Kaikki vastaukset on huomioitu tuloksissa.

Kulttuurikahvilan (20.3) vastauksista 12 lukeneensa tapahtumasta paikallisesta sanomalehdestä Itä-Hämeestä. Viisi kertoi löytäneensä tiedon kaupungin nettisivuilta, neljä Facebookista ja neljä esitteestä, neljä kertoi olevansa yleisesti tyytyväisiä kaikkeen mielenkiintoiseen ohjelmaan. Lisäksi kaksi oli lukeutunut tilaisuuksista kirjaston ilmoitustaululta ja kaksi oli saanut suullisen tiedon ystävältä, ohjaajalta, naapurilta tai muulta.

Kyläpirtillä (5.6) ensimmäiseen kysymykseen olivat vastanneet kaikki vastaajat. Neljä vastaajaa kertoi lukeneensa Itä-Hämeestä, kaksi esitteestä, yksi netistä ja yksi kertoi kuulleensa tuttavalta. Rollaattorirallissa (16.8) ensimmäiseen kysymykseen olivat vastanneet kaikki ja kahdessa vastauksessa oli kaksi vaihtoehtoa. Tapahtumasta oli luettu Itä-Hämeestä kaksi kertaa, yhden kerran esitteestä ja yhden kerran netistä. Tutuilta oli kuultu kaksi kertaa.

Elokuvaesityksestä (10.9) sain vastauksia 12 kappaletta. Kaikki vastasivat ensimmäiseen kysymykseen. Itä-Hämeestä kertoi lukeneensa viisi, kaupungin nettisivuilta kolme ja Facebookista yksi. Kuulin ystävältä, naapurilta tai muulta sellaiselta sai neljä mainintaa.

Kuva 1. Informaatiokanavat: Ensimmäiseen kysymykseen annettujen vastausten jakaantuminen.

Kuva 1 havainnollistaa, miten vastaukset kysymykseen 1. jakautuivat. Itä-Hämeestä tuli 25 mainintaa. Vastaajista kymmenen kertoi löytäneensä tiedon

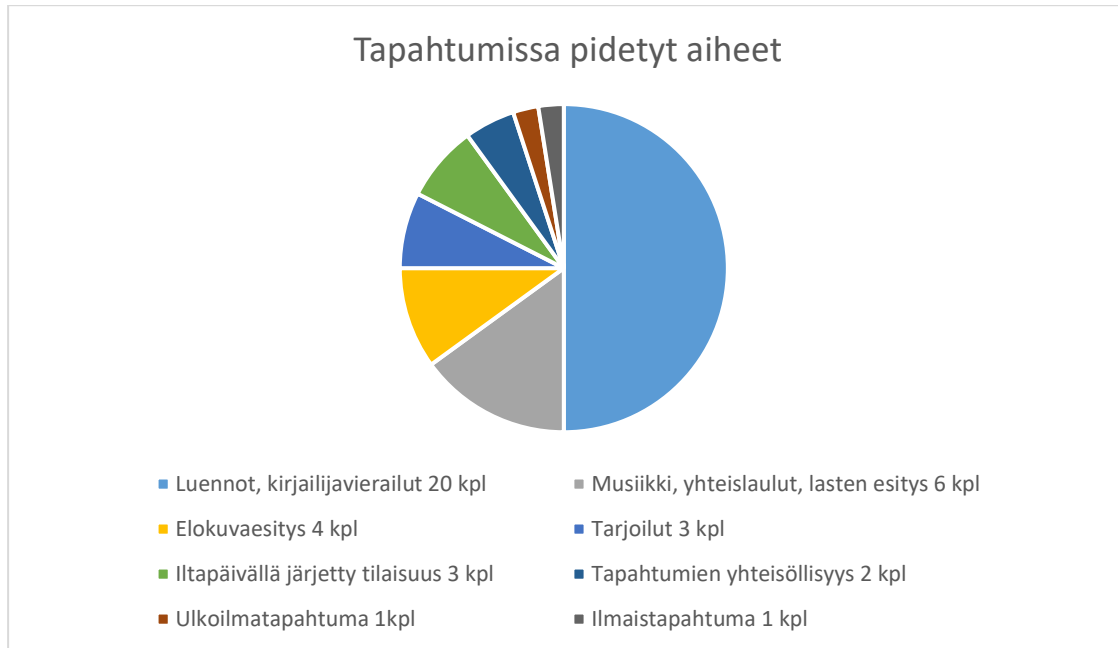
kaupungin nettisivuilta. Yhdeksälle tapahtumasta olivat kertoneet ystävät, tuttavat, naapurit tai muut. Kuusi kertoi huomanneensa tapahtuman esitteestä, kerran mainittiin Ikäihmisten kulttuuripolku -esite ja kerran Heinola hyppysissä -tiedote. Facebookista tieto oli saatu viisi kertaa ja kirjaston ilmoitustaululta ilmoitus oli luettu kolme kertaa. Yksi kertoi lukeneensa tapahtumasta Heinola tietää -lehestä.

6.2 Tapahtumien myönteinen palaute

Kysymyksellä kaksi toivottiin vastauksia, mistä vastaajat ovat pitäneet tilaisuuksissa. Vastausten hajontaa on kuvattu kuvassa 2. Kysymykseen saatiin 58 mainintaa ja kymmenessä kyselylomakkeessa oli mainittu useampi asia. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki olivat halunneet tähän antaa palautetta. Tilaisuuksien sisällöllisistä asioista pidettiin 51 kertaa ja seitsemän palautetta koski tilaisuuksien yleisiä järjestelyjä.

Kulttuurikahvilan vastauksissa 17 mainitsi pitäneensä luennosta. Kaksi kertoi pitäneensä erityisesti yhteislauluista ja kaksi siitä, että tapahtumat ovat päivä-aikaan. Kyläpirtin Kulttuuria kylille -tilaisuudessa järjestelyistä kokonaisuudessaan piti kolme vastaajaa. Yksi oli mielissään juuri tämän tilaisuuden välittömästä, keskusteleavasta ilmapiiristä musiikkeineen ja kahveineen. Yksi kiitti Jyväskylän yliopiston etäluentoja, toinen historiaesitelmää. Yhdessä vastauksessa ei käsitelty kulttuuripolkutapahtumia, vaan kerrottiin mieltymyksestä kirkonkylään asuinalueena ja Kyläpirtin näyttelyihin.

Rollaattorirallissa lasten esityksestä tykättiin kaksi kertaa, ruokatarjoilusta kaksi kertaa, ulkoilmasta, päivä tapahtumasta ja yhteisöllisyydestä oli kerta maininnat. Leffa & kaffe -tilaisuudessa kaikesta järjestetystä tykkäsi kahdeksan kappaletta vastanneista. Näytetyn elokuvan mainitsi kolme kappaletta, tapahtumien ilmaisuuden mainitsi yksi ja ilmaisruokailun yksi. Yksi maininta tuli Unelmien Heinola -tapahtumalle, joka ei kuulu kulttuuripolkuun, mutta on Heinolan kaupungin järjestämä.

Kuva 2. Tapahtumissa pidetyt aiheet. Ympyrädiagrammi kuvaa, mistä vastaajat ovat pitäneet tapahtumissa. Kuvion selkeyttämiseksi diagrammista jätetty pois vastaukset (17 kpl), joissa oltiin yleisesti tyytyväisiä valittuun linjaan.

Yhteensä 17 vastaajaa kertoi valitun linjan olevan hyvä, eli he olivat tyytyväisiä toteutettuun ohjelmaan. Eriaiheisista luennoista ja kirjailijatapaamisista oli pidetty 20 vastauksessa. Osassa vastauksista mainittiin Lindgrenin luento ja osassa Ikääntyvien yliopiston luennot. Virhetulkinnoille olisi voinut syntyä mahdollisuus, koska osassa vastauksia luki esimerkiksi pelkästään luento. Tästä syystä päädyin käsittelemään Ikääntyvien yliopiston verkkovälitteisiä luentoja ja livetilaisuudessa kuultavia vierailijoiden luentoja yhtenä kokonaisuutena.

Musiikki, yhteislaulut ja lasten musiikilliset esitykset saivat kaikki kaksi mainintaa eli yhteensä kuusi kertaa. Elokuvaesityksestä kertoi nauttivansa neljä vastaajaa. Kolme oli erittäin mielissään ruoka- tai kahvitarjoilusta. Vastauksista seitsemässä oli mainittu yleisistä järjestelyistä, jotka eivät koskeneet sisältöä. Kolmessa oltiin mielissään tapahtumien järjestämisestä iltapäivällä, ei ilta-aikaan. Kahdessa vastauksessa iloittiin tilaisuuksien yhteisöllisyyttä tukevasta luonteesta. Yksi ääni oli annettu mahdollisuudelle osallistua ilmaiseksi tilaisuuksiin ja yksi ääni ulkoilmatapahtumalle.

6.3 Kritiikkiä tapahtumista

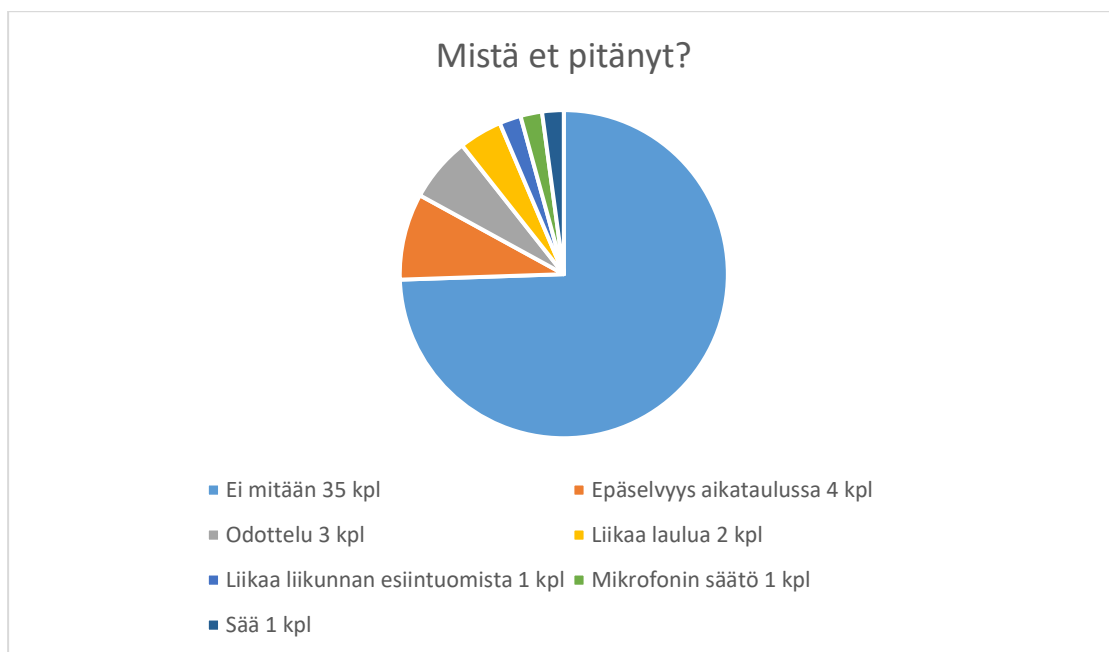
Kolmanteen kysymykseen, jossa kysyttiin mistä et pitänyt, kertyi 36 tyhjää tai ei mitään -vastausta. Kuva 3. havainnollistaa hyvin näiden vastauksien osuuden. Tapahtumien järjestelyihin ja sisällöllisiin asioihin viittaavia palautteita oli annettu 11 kappaletta.

Kulttuurikahvila -tilaisuudessa 20 jätti tyhjän vastauksen. Neljä mainitsi luennon alkamisen aikatauluepäselvyydestä. Yksi ei pitänyt siitä, että liikuntaa suositellaan niin paljon. Yksi ei pitänyt WPK-talon mikrofonin säädöstä, vaan toivoi lisää volyyymia.

Kyläpirtillä saatiin yksi vastaus ja viisi tyhjää. Vastaaajan mielestä ensimmäisen kulttuurikahvilan yhteislauluolosuus oli liian pitkä. Rollaattorirallissa tuli yksi maininta sää ja kolme tyhjää. Leffa & kaffessa saatiin kaksi vastausta ja kymmenen tyhjää. Toinen vastaus koski aloitustilaisuutta, jossa vastaaajan mielestä oli liikaa laulua ja leikkiä ja liian vähän asiaa. Toinen vastaus koski kulttuurikahvilaa, jossa oli liikaa aikaa ennen luennon alkua.

Kaikki tapahtumat yhteen katsottuna eniten tuli palautetta kulttuurikahvilan ilmoitetusta aikataulusta. Neljä ilmaisi aikataulun olleen epäselvä ja etteivät tienneet kahvittelulle varatusta ajasta ennen luennoitsijan puhetta. Kolme kertoi samaan asiaan liittyen etteivät he pitäneet odottelusta.

Kahden vastaaajan mielestä ensimmäisessä kulttuurikahvilassa oli liikaa yhteislaulua. Yhdessä vastauksessa toivottiin lisää volyyymia mikrofoniiin WPK-talon tilaisuuksissa. Yhden vastaaajan mielestä liikuntaa tuodaan aivan liikaa esiin niin Ikäihmisten kulttuuripolkutapahtumissa kuin muutenkin. Asiaan, johon järjestäjät eivät pysty vaikuttamaan eli säähän oli annettu palautetta kerran.

Kuva 3. Mistä et pitänyt? Kysymyksen 3. vastausten jakaantuminen.

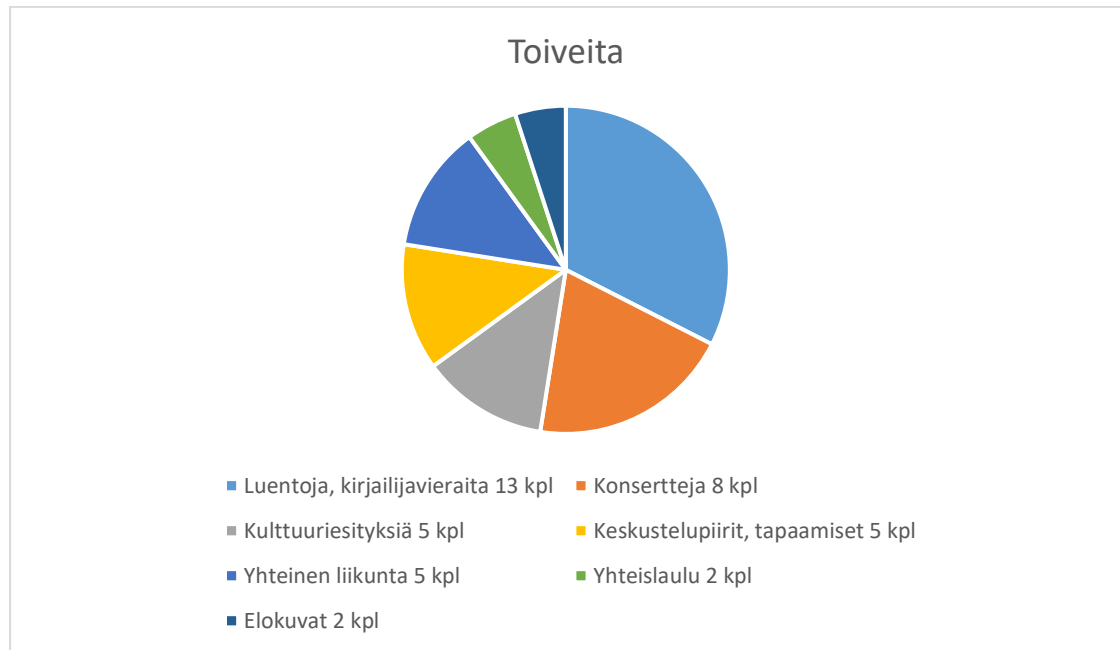
6.4 Toiveita tuleville tapahtumille

Neljännellä kysymyksellä haluttiin antaa mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuudessa järjestettävään toimintaan. Tähän kysymykseen saatiin paljon erilaisia vastauksia, ja useat vastaajat kertoivat monia vaihtoehtoja, kuten kuva 4 kertoo. Yhdeksän vastaajaa jätti vastauskohdan tyhjäksi. Vastaajista kymmenen kertoi tyytyväisyyttään nykyisellään tarjottuun ohjelmaan.

Kulttuurikahvilassa toivoi samanlaisena toiminnan jatkumista kuusi vastaajaa. Yksitoista vastaajaa toivoi lisää luentoja tai kirjailijavieraita tai ajankohtaisia aiheita. Musiikki- tai teatteriesityksiä toivottiin neljästi. Kaksi toivoi yhteislaulua, kaksi keskustelupiiriä, yksi tanssia, yksi toivoi tapaamisia kaupungin eri tiloista. Kyläpirtin vastauksissa yksi tykkäsi valitusta linjasta ja toivoi jatkoa. Yksi toivoi seuraa ja musiikillisia tapahtumia. Yhdessä vastauksessa toivottiin kesäretkiä, toisessa yhteisiä kävelyretkiä ja yhdessä toimivaa polkua paikallisesti kirkonkylän Pikosenlammen ympärille.

Rollaattorirallissa kahdessa vastauksessa toivottiin samanlaista toimintaa jatkossakin, yhdessä musiikkia, yhdessä ruokatarjoilua useammin ja yhdessä ulkoilmatapahtumia. Leffa & kaffe:ssa saatiin neljä tyhjää vastausta. Kolme vastaajaa toivoi konsertteja, kaksi yhteistä liikuntaa, kaksi elokuvaesityksiä ja yksi

toivoi luentoja. Yhden toivomuksena oli teatterireissu, vaikka vähän maksaisikin. Yhdessä toivottiin lapsia ja nuoria esiintymään.

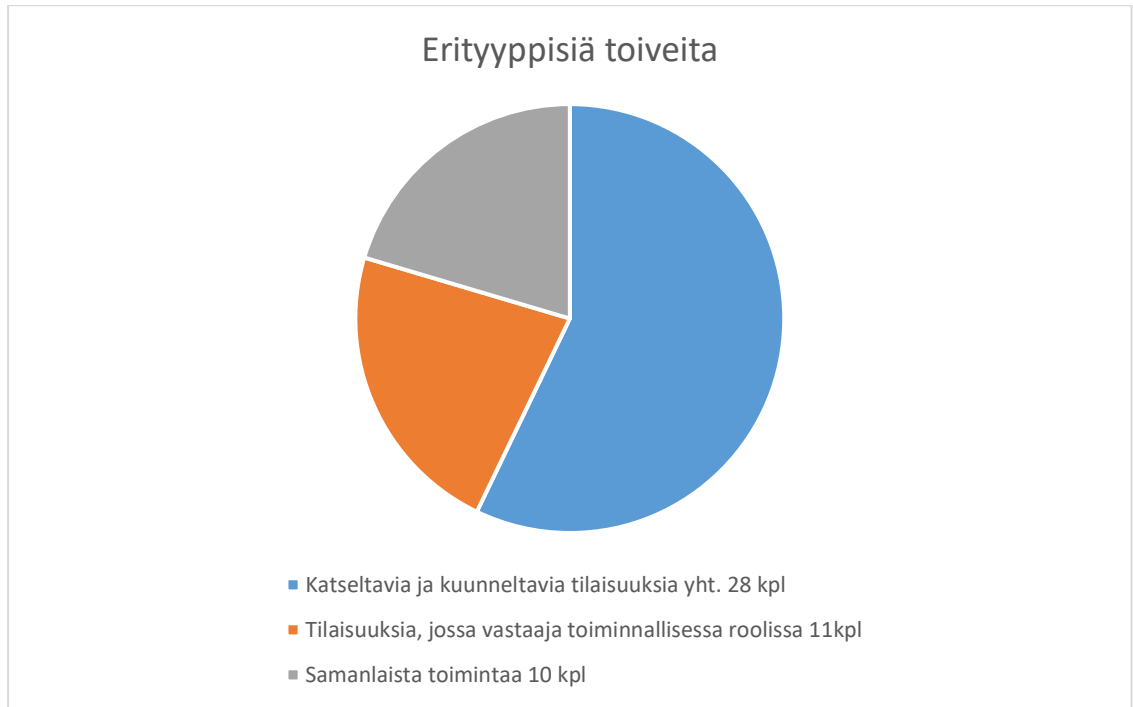

Kuva 4. Toiveita. Kuviosta näkyy vastaajien esittämien toiveiden jakaantuminen. Kuviosta on jätetty pois tyhjät vastaukset (9 kpl), samanlaista toimintaa toiveet !0 kpl sekä myös yksittäiset toiveet kuvion selventämiseksi.

Yhteenvetona erityyppisiä esityksiä katsottaisiin ja kuunneltaisiin jatkossakin mielellään. Luentoja yleensä sekä luentoja ikäihmisten elämästä tai kirjailijavieraita toivoi kolmetoista vastaajista. Musiikkiesityksistä olisi mielissään kahdeksan vastaajaa. Viisi vastaajaa toivoi erilaisia teatteri- ja kulttuuriesityksiä tai teatterireissuja eri paikkakunnalle. Jatkossakin elokuvia toivoi kaksi vastaajaa.

Yksittäisiä ääniä tuli esimerkiksi ulkoilmatapahtumille ja tapaamisien järjestämiselle kaupungin eri tiloissa sekä rannoilla. Myös lapsia ja nuoria haluttaisiin nähdä esiintymässä yhdessä vastauksessa. Kesäretkille tuli yksi ääni. Yhdessä vastauksessa toivottiin ruokatarjoilua useammin järjestettävän kaupunkilaisille.

Toimintaa, jossa itse on aktiivisesti mukana, oli toivottu yhteensä yhdessätoista vastauksessa. Yhteistä liikuntaa, kuten tanssia tai kävelyretkiä oli toivottu viisi kertaa. Keskustelupiirejä ja yleensä toisten ihmisten tapaamista oli toivottu myös viisi kertaa. Yhteislaulusta oli kaksi mainintaa, esimerkiksi jokaisen tilaisuuden tai kokoontumisen päätteeksi toivottiin laulettavan joku laulu.

Kuva 5. Erityyppisiä toiveita. Vastaajien esittämiä toiveita tilaisuuksien luonteesta.

Kuvassa 5. selvennetään vastaajien toiveiden tyyppiä. Tilaisuuksia, jossa vastaaja on yleisönä, katselemassa ja kuuntelemassa toivottiin 28 kertaa. Osallistuttavia tilaisuuksia, joissa pääsee ottamaan osaa yhteislauluun, liikuntaan tai keskusteluun toivoi 11 vastaajaa. Kuvassa näkyy myös kymmenen vastaajan osuus, jotka toivoivat samanlaista, monipuolista toimintaa kuin on jo toteutettu.

6.5 Osallistujien avoimet palautteet

Mahdollisuuden antaa vapaata palautetta oli tartuttu 23 kertaa. Tyhjiä vastauksia tähän kysymykseen oli annettu 20 kertaa. Järjestäjille lähetettiin kiitosta 13 kertaa. Samanlaisia tilaisuuksia jatkossa toivottiin kolme kertaa. Yksittäisiä mainintoja oli:

- hyvä, että viety toimintaa keskustan ulkopuolelle
- hienoa, että ikääntyneet huomioidaan esim. uimahallissa
- esitys oli todella ajatuksia herättävä (WPK-talo 20.3)
- jatkossa haluan keskittyä liikunnallisiin tapahtumiin (WPK-talo 20.3)
- tilaisuus oli mukava ja lämminhenkinen (kk 5.6)
- toivoisin Kirkonkylään Pikosenlammen ympärille toimivaa polkua (kk 5.6)
- toivoisin Seminaarin kiinteistölle pelastussuunnitelmaa
- mikrofonin toiminta varmistettava kunnolla huonokuuloiset huomioiden, esitelmöitsijät puhuvat helposti ohi mikrofonin, lukiolla hyvät laitteet

Palautteessa kiiteltiin jo olleiden tapahtumien ilmapiiriä. Samoin ikääntyneiden huomioiminen uimahallissa sai myönteistä palautetta. Palautteissa mainittiin

myös kehittämisen kohteita, jotka koskivat esimerkiksi äänentoistoa tai pelastussuunnitelmaa.

7 YHTEENVETO TULOKSISTA

Tulosten perusteella ilmoittelu paikallisessa sanomalehdessä, Itä-Hämeessä, oli tavoittanut kävijöitä parhaiten. Yli puolet kertoi havainneensa sieltä tapahtuman. Kulttuuripolkutapahtumissa kävijöissä oli aktiivisia tietoliikenneyhteysien käyttäjiä, koska vastaajista 15 eli hiukan vajaa kolmannes oli löytänyt tiedon joko kaupungin omilta nettisivuilta tai Facebookista. Moni oli saanut myös suullisen tiedon puolisolta, ystävältä, naapurilta, ohjaajalta tai joltain muulta. Vastaajista moni ilmoitti useamman tiedonlähteen ja voisi ajatella tiedon tulleen ikään kuin kertauksena useammasta lähteestä muistikuvan vahvistamiseksi.

Monipuolinen tiedotus tuo tiedon varmimmin useammille osallistujille. Perinteiseen sanomalehti-ilmoitteluun kannattaa varmasti myös panostaa jatkossakin. Vanhusneuvosto olikin todennut 2023 tehdyn ikääntyneiden hyvinvointikyselyn perusteella, että viestinnässä kannattaa netin rinnalla jatkossa käyttää myös perinteistä, painettua mediaa (Heinolan ikäihmisten hyvinvointikysely 2023).

7.1 Palautetta kulttuuripolun tapahtumista

Lomakekysymykset kaksi ja kolme vastaavat tutkimuskysymykseen: *millaista palautetta ikäihmisten kulttuuripolun tapahtumista on kävijöiltä saatu?* Vastauksista voidaan todeta palautteen olleen positiivista ja vastaavaa toimintaa toivotaan mielellään jatkettavan. Kyselyyn vastanneet ovat olleet tyytyväisiä heidän huomioimisestaan ja ilmaisseet kiitollisuutensa. Tyytyväisyyttään valittuun toimintaan kertoi yhteensä kaikista tapahtumien kävijöistä noin kolmannes eli 17 vastaajaa. He ilmaisivat pitäneensä monipuolisesta tarjonnasta. Tapahtumien järjestäjät voivat olla tyytyväisiä valittuun linjaan.

Nordmyr ym. (2020) ovat todenneet, että aktiivinen henkisen hyvinvoinnin tavoittelu vahvistaa ikääntyneiden voimaannuttavia asenteita ja positiivista ajattelua. Eriaiheiset luennot ovat näitä asioita kuulijoille tarjoilleet. Eriyisen pidettyjä ovat olleetkin eriaiheiset luennot, joita ohjelmistossa on ollut runsaasti

muun muassa Ikääntyvien yliopiston luennot. Musiikkiaiheiset esitykset olivat toisella sijalla. Yksittäismainintoja oli useita.

Joissakin vastauksissa käsiteltiin kaikkia tapahtumia, joissa oli käyty. Mutta yleensä vastauksissa korostui se tapahtuma, jossa vastauksia kerättiin. Esimerkkinä kulttuurikahvila 20.3. korostui vastauksissa, koska lomakevastauksia saatiin tässä tilaisuudessa eniten. Puhujavierailijana tuossa tilaisuudessa oli kirjailija Minna Lindgren. Kirjailijavierailut ja eriaiheiset luennot saivat eniten ääniä (20 kpl). Muutamissa vastauksissa korostettiin ikäihmisten elämään ja elämänmuutoksiin liittyvien luentojen tärkeyttä.

Kysyttäessä, mistä kävijät eivät olleet pitäneet, vastaajista kolme neljäsosaa eli 36 jätti tyhjän vastauksen. Tästä voidaan päätellä kävijöiden olleen hyvin tyytyväisiä tapahtumiin. Tässäkin korostui suuri vastausmäärä 20.3. kulttuurikahvilasta, jossa oli epäselvyyttä luennon alkamisajankohdasta. 58 % vastauksista koski kyseistä epäselvyyttä. Myöhemmissä tapahtumissa on tähän kiinnitetty huomiota. Loput vastaukset olivat yksittäisiä mainintoja.

7.2 Toiveita tuleville tapahtumille

Lomakekysymykset neljä ja viisi vastaavat tutkimuskysymykseen 2: *Millaista toimintaa ikäihmisten kulttuuripolun tapahtumissa käyneet ikäihmiset toivovat jatkossa järjestettävän?* Kohderyhmä kertoo vastauksissaan kiitollisuutta siitä, että heitä on huomioitu tällaista järjestettäessä. Myös tapahtumien sisältö on miellyttänyt. Jatkossa järjestettäviin tilaisuuksiin 71 % vastaajista toivoi katseltavaa ja kuunneltavaa ohjelmaa, esimerkiksi kirjailijavieraiden luentoja, musiikki- ja teatteriesityksiä. 28 % toivoi osallistuttavia liikunta-, yhteislaulu- tai keskustelutilaisuuksia (kuva 5.).

Eniten toivottiin kirjailijavieraita ja luentoja, esimerkiksi ikääntymiseen ja ikään-tyneiden elämään liittyvät luennot kiinnostavat. Erilaisia musiikki- tai kulttuuri-esityksiä katsottaisiin myös mielellään. Toivotuksi nousi myös yhteisesti toteutettava liikunta ja keskustelupiirit. Yleensä kokoontuminen ikätoverien kanssa koettiin tarpeelliseksi.

Viidennen kysymyksen vastauksessa oli mahdollisuus mainita, mitä mieleen tulee. Vastaajat ilmaisivat iloaan tapahtumista ja monessa vastauksessa tuli ilmi kiitollisuus, että tällaisia ikääntyneille järjestetään. Suurin osa vastauksista oli positiivisia. Vapaan sanan kohdassa haluttiin välittää terveisiä kaupungin päättäjäille myös muissa kuin kulttuuripolkuun liittyvissä asioissa. Muun muassa Seminaarin kiinteistön suojelusta oltiin huolissaan.

Tapahtumien monipuolisuus jatkossakin on varmasti hyvä asia tasapuolisuuden näkökulmasta. Joku toivoi yhteislauluja ja toisen mielestä niitä on jo liikaa. Olisi varmasti hyvä, jos kaikille olisi jotain mieleistä. Tutkijana minulle jäi mielikuva, että tällaista kulttuurista toimintaa on kovasti odotettu. Tapahtumissa on ollut yllä positiivinen, yhteisöllinen ilmapiiri ja paikalta on poistunut hyväntuulisia ihmisiä.

8 POHDINTA

Joissakin kysymyksissä erityyppinen kysymysvaihtoehto, esimerkiksi monivalintatehtävä, olisi todennäköisesti tuonut erilaisia tuloksia. Samoin suora kysymys, esimerkiksi piditkö luennon aiheesta, olisi antanut vastaukseksi todennäköisesti lyhyen kyllä/en -vastauksen. Toivoimme mahdollisimman laaja-alaisia vastauksia ja monivalintakysymykset olisivat saattaneet olla vastausta johdattelevia.

Kysymyksiä ollessa avoimia vastauksissa korostuivat tapahtumien ulkoiset asiat. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen saattoi olla hankalaa, jos vastaaja ei ole tottunut ilmaisemaan itseään kirjallisesti (Tähtinen ym. 2020, 28). Koska lomakkeet täytettiin tilaisuuden aikana tai lopuksi, vastaajat eivät malttaneet keskittyä pitkään vastaamiseen. Jos he olisivat täyttäneet lomakkeet netissä aikaa olisi ollut enemmän pohtia yksittäisiä vastauksia, mutta vastaajien määrä olisi todennäköisesti jäänyt paljon pienemmäksi. Vastaustilanteet otettiin huomioon lomakekysymyksiä suunniteltaessa, ja niistä muodostettiin yksinkertaisia ja helposti mielenkiinnon herättäviä.

Vastaajat pohtivat harvemmin vastaamistilanteissa tapahtumien syvempää tarkoitusta. Esimerkiksi tapahtumien yhteisöllisyyttä tuovan vaikutuksen mainitsi vain kaksi vastaajaa. Jälkeenpäin ajatellen, olisi ollut hyvä olla kysymys,

joka olisi herättänyt ajatuksia yhteisöllisyyteen tai osallisuuteen. Tällainen kysymys olisi voinut olla esimerkiksi tulitko yksin, porukassa tai tutustuitko uuteen ihmiseen.

Vanhusneuvoston tehdessä päätöksen ikäihmisille järjestettävistä maksuttomista, matalan kynnyksen tapahtumista oli tavoitteena osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen (Heinolan kaupunki 2023c.). Osallisuuden lisääntyminen on kirjattu myös Heinolan ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmaan (Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma s.a.). Voisin arvella tilaisuuksien tuoneen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, vaikka tutkimusvastauslomakkeisiin tuntemukset eivät kirjautuneet.

Vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä toimintaan ja kielteiseksi tulkittavaa palautetta tuli niukalti. Kielteisistä vastauksista olisi saanut hyviä parannusehdotuksia. Jäin pohtimaan, jäikö kielteistä kokeneilta henkilöiltä vastaus antamatta.

Tutkimusta tehdessä olen pyrkinyt noudattamaan hyviä tieteellisen käytännön tapoja. Hyvässä tutkimusetiikassa keskitytään käyttämään eettisesti kestäväksi todettuja tutkimusmenetelmiä ja tiedonhankintatapoja. Hyviä tutkimusetiikan peruseriaatteita olen noudattanut tutkimuksen ideointivaiheesta loppuun saakka. (Vilka 2015, 41–47.)

Yksin työskennellessä tulee olla erityisen tarkka pysymisessä hyvässä tieteellisessä käytännössä. Olen kunnioittanut toisten tutkijoiden tutkimuksia tuomalla esiin aiempien tutkimuksien tuloksia (Vilka 2015, 41–47). Tulokset olen merkinnyt tutkimuksen alusta lähtien tarkasti ja säilyttänyt ne asianmukaisesti asiaankuulumattomien ulottumattomuudessa. Olen kertonut tulokset täsmällisesti ja mitään poisjättämättä. Tuloksia olen tulkinnut parhaiden taitojeni mukaisesti.

Lähdeviitteiden merkitsemiseen olen kiinnittänyt huomiota suunnitelman ideoinnista lähtien. Olen merkinnyt lähdeviitteet ja lähdeluettelon XAMK:n ohjeistuksen mukaan. Lähdetekstejä lukiessani olen pyrkinyt sisäistämään tekstin voidakseni kirjoittaa sen omin sanoin kaikenlaista plagiointia vältellen.

Kyselyyn vastanneista ei kerätty tietoja heidän yksityisyytensä suojaamiseksi tutkimuksen tekijän tai toimeksiantajan toimesta, kuten esimerkiksi Vastuullinen opinnäytetyö (Näreaho ym. 2020) ohjeistavat. Ainoastaan kävijämäärät tapahtumaa kohti olivat tilastoitavia tietoja. Koska tutkimuksessa tehtävät kyselyt tehtiin täysin anonymisti, minulle ei kertynyt tietoturva vaarantavaa materiaalia. Täytetyt kyselylomakkeet, joissa ei ole mitään yksilöiviä tietoja, hävitän asianmukaisesti opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Heinolan kaupunki ja vanhusneuvosto ovat toivoneet osallisuuden lisäämistä kaupungin ikäihmisille (Heinolan kaupunki 2023c.). Mieleeni tulee, voisiko sitä erikseen tutkia. Onko osallisuutta koettu? Miten sitä voisi edistää? Mikä toisi kotihoidon asiakkaille osallisuuden kokemusta? Entä yhteisöllisyyden?

Kulttuuri tuo meille jokaiselle elämyksiä. Kulttuurin tuomat elämykset kuuluvat ikääntyneillekin ja usein heillä on myös aikaa ja kykyä niistä nauttia. Mieltäni nousi myös askarruttamaan, haluaisivatko ikäihmiset itse tuottaa kulttuuria. Ja löytyisikö tällaiseen toimintaan vetäjä ikääntyneistä.

LÄHTEET

Aholainen, M. 2019. Mitä ikääntyneiden kulttuuripalveluilla tarkoitetaan. Käsitteiden analyysiä. *Gerontologia* 33, 171–189. Verkkolehti. Saatavissa: <https://journal.fi/gerontologia/article/view/80012/47062> [viitattu 29.4.2024].

Forsman, A.K., Nordmyr, J. & Norrback, O. 2020. Ikääntyminen 2020-luvulla: Sosiaalinen osallisuus pohjana hyvälle ikääntymiselle. Ajatushautomo Agenda. Saatavissa: <https://agenda.fi/fi/julkaisu/ikaantyminen-2020-luvulla-sosiaalinen-osallisuus-pohjana-hyvälle-ikaantymiselle/> [viitattu 10.1.2025].

Heinolan ikäihmisten hyvinvointikysely 2023. 2023. Heinolan kaupunki. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.heinola.fi/wp-content/uploads/2023/08/raportti-ikaihmissen-hyvinvointikysely.pdf> [viitattu 20.1.2025].

Heinolan kaupunki. 2023a. Ikäihmisten kulttuuripolku Heinolassa -esite. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.heinola.fi/wp-content/uploads/2024/02/ikaihmissen-kulttuuripolku-2024-1.pdf> [viitattu 2.5.2024].

Heinolan kaupunki. 2023b. Vanhusneuvosto. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.8.2023. Saatavissa: <https://www.heinola.fi/wp-content/uploads/2025/03/vanhusneuvoston-poytakirja-17.8.2023.pdf> [viitattu 1.4.2025].

Heinolan kaupunki. 2023c. Vanhusneuvosto. WWW-dokumentti. Päivitetty 16.11.2023. Saatavissa: <https://www.heinola.fi/wp-content/uploads/2024/03/vanhusneuvoston-allekirjoitettu-poytakirja-16.11.2023.pdf> [viitattu 19.12.2024].

Heinolan kaupunki. 2023d. Vanhusneuvosto. Ikäihmisten kulttuuripolun työpaja. PDF-dokumentti. Päivitetty 16.11.2023. Saatavissa: <https://www.heinola.fi/wp-content/uploads/2023/12/liite-1-ikaihmissen-kulttuuripolku-tyopaja-16.11.2023.pdf> [viitattu 19.12.2024].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21.painos. Helsinki: Tammi.

Houni, P., Turpeinen, I. & Vuolasto, J. 2020. TAIDETTA! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Taiteen edistämiskeskus (TAIKE), 17–25.

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 s.a. Heinolan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.heinola.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2024%2F02%2Fikaihmissen-hyvinvointisuunnitelma-paivitetty-2024.pptx&wdOrigin=BROWSELINK> [viitattu 20.1.2025].

Ikäihmisten kulttuuripolku – yhteisöllistävä aloite ikäihmisille. 2024. Tiedote. Päivätty 17.9.2024. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hei-nola.fi/ajankohtaista/ikaihminen-kulttuuripolku-yhteisollistava-aloite-ikaihmisille/> [viitattu 18.4.2025].

Ikäinstituutti s.a. Ikäihmisten osallisuuden edistäminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ikainstituutti.fi/osallisuus/> [viitattu 4.5.2024].

Kiuru, H. & Valokivi, H. 2022. Uusi tutkimus tarkastelee aktiivista ikääntymistä neljännessä iässä. Gerontologian tutkimuskeskus. Päivitetty 20.6.2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gerec.fi/uusi-tutkimus-tarkastelee-aktiivista-ikaantymista-neljannessa-iassa/> [viitattu 16.1.2025].

Koivisto, T.-A. & Tähti, T. 2024. Taide ja kulttuuri edistävät terveyttä ja hyvinvointia. *Lääkärilehti* 47–48, 1904–1907. Verkkolehti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024112596517> [viitattu 20.1.2025].

Kulttuurisen seniori- ja vanhustyön AILI-verkosto s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ailiverkosto.fi/index.html#/> [viitattu 4.1.2025].

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 1.3.2019/166.

Määrällinen tutkimus s.a. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus> [viitattu 25.2.2025].

Nordmyr, J., Creswell-Smith, J., Donisi, V., Lara, E., Martin-Maria, N., Nyholm, L. & Forsman, A.K. 2020. Mental well-being among the oldest old: revisiting the model of healthy ageing in a Finnish context. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 1. Verkkolehti. Saatavilla: <https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1734276> [viitattu 10.1.2025].

Näreaho, S., Kettunen, J., Kärki, A & Päällysaho, S. 2020. Vastuullinen opin- näytetyö. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Arene. PDF-dokumentti. Saatavilla: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Arenen%20ONT%20eettiset%20ohjeet%20esitysmateriaali%202020.pdf? t=1578486373> [viitattu 1.4.2025].

Perintöraahakemus. 2023. Kokouksen pöytäkirjan liite. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kokoukset.heinola.fi/dynasty10/kokous/20231059-11-41477.PDF> [viitattu 15.4.2025].

Saarinen, S. 2022. Kymenlaakson ikääntyneen väestön kulttuurihyvinvointisuunnitelman mallintaminen. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Ylempi amk -opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022051710015> [viitattu 14.1.2025].

Selin, M. 2022. Etsivä kulttuurinen vanhustyö. Innokylä. Päivitetty 19.12.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/etsiva-kulttuurinen-vanhustyo> [viitattu 4.1.2025].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

Taikusydän. 2020. Kulttuurihyvinvoinnin määritelmä. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://taikusydan.turkuamk.fi/uploads/2020/10/c957f4ca-johdatus-kulttuurihyvinvointiin.pdf> [viitattu 21.1.2025].

Taikusydän s.a. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Päivitetty 21.11.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://taikusydan.turkuamk.fi/info/taiteesta-hyvinvointia/> [viitattu 21.1.2025].

Tilastokeskus. s.a. Kuntien avainluvut. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_uusin/kuntien_avainluvut_viimeisin.px/ [viitattu 20.1.2025].

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. 2. uudistettu painos. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja C:22. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8091-8> [viitattu 20.2.2025].

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

KYSELYLOMAKE

IKÄIHMISTEN KULTTUURIPOLKU TAPAHTUMIEN ARVIOINTI

Mistä kuulit tapahtumasta?

Mistä olet pitänyt?

Mistä et pitänyt?

Minkälaista toimintaa toivoisit?

Haluaisin vielä sanoa...

Vastauksia toivotaan nimettöminä. Vastauksia käytetään geronomiopiskelijan opinnäytetyöhön ja Heinolan kaupungin Ikäihmisten kulttuuripolun kehittämiseen.